

# การก่อตัวและดำรงอยู่ของปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงในทางนโยบายของรัฐไทย

ธีรวัฒน์ พณิขอุดมพัชร\*

Received: 13 January 2025

Revised: 24 April 2025

Accepted: 5 January 2026

\* นักวิจัยอิสระ; อีเมล: teerat93@gmail.com

# **The Formation and Existence of Sufficiency Economy Philosophy (SEP) in Thai Public Policy Between 1997-2023**

---

*Teerat Panichudompach\*\**

---

\*\* Independent Researcher; Email: [teerat93@gmail.com](mailto:teerat93@gmail.com)

## บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้ศึกษาการก่อตัวขึ้นและดำรงอยู่ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในทางนโยบายของประเทศไทย ในฐานะที่ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้นเป็นแนวคิดการพัฒนาที่สำคัญอันเป็นเอกลักษณ์โดดเด่นของสังคมไทย และถูกใช้เป็นแนวนโยบายในการพัฒนาของประเทศไทยเช่นเดียวกัน เพื่อตอบคำถามที่ว่าเศรษฐกิจพอเพียงได้ก่อตัวขึ้นเป็นนโยบายและสามารถดำรงอยู่เป็นแนวนโยบายของประเทศไทยมาอย่างยาวนานได้อย่างไร และภาครัฐมีแนวทางในการแปลงเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นนโยบายสาธารณะอย่างไร ผลการศึกษาพบว่าเศรษฐกิจพอเพียงสามารถก่อตัวขึ้นเป็นนโยบายได้นั้น มาจากการที่มีเป้าหมายในการจัดการกับปัญหาได้หลากหลาย การซึมเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในทางนโยบาย และการบริหารงานภาครัฐมาอย่างต่อเนื่อง และการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลในปี 2549 การที่นโยบายเศรษฐกิจพอเพียงดำรงอยู่มาอย่างยาวนานทั้งยังถูกนำไปขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง เกิดจากปัจจัยทางการเมืองและสถาบันในหลายประการด้วยกัน โดยตัวแบบสถาบันได้แสดงให้เห็นว่า ประเทศไทยได้มีการใช้สถาบันในทางการเมืองต่าง ๆ เพื่อกำกับควบคุมให้นโยบายเศรษฐกิจพอเพียงถูกนำไปขับเคลื่อนมาอย่างต่อเนื่อง ผ่านการระบุไว้ในรัฐธรรมนูญและกฎหมายปกครอง การระบุไว้ในแผนยุทธศาสตร์และแผนงานพัฒนาของรัฐตั้งแต่ในระดับชาติลงไปถึงระดับของหน่วยงาน และการดำเนินการต่าง ๆ ของคณะรัฐมนตรีที่ส่งผลอย่างเป็นทางการต่อนโยบายเศรษฐกิจพอเพียง และตัวแบบผลประโยชน์ได้แสดงให้เห็นว่านโยบายโครงการเศรษฐกิจพอเพียงถูกขับเคลื่อนมาอย่างต่อเนื่องยาวนานเพราะนำมาซึ่งผลประโยชน์และแรงจูงใจในหลายประการให้กับตัวของข้าราชการ ตัวอย่างเช่น การได้รับการจัดสรรงบประมาณที่มากขึ้น ความมั่นคงและความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน อำนาจในการตัดสินใจทางนโยบายที่เป็นอิสระมากกว่า รวมถึงผลประโยชน์และแรงจูงใจในมิติอื่น ๆ เช่นเดียวกัน

**คำสำคัญ:** เศรษฐกิจพอเพียง, นโยบายเศรษฐกิจพอเพียง, นโยบายสาธารณะ, การก่อตัวของนโยบาย

## Abstract

This thesis has studied the formation and existence of Sufficiency Economy Philosophy (SEP) in Thai public policy. SEP is an important development concept that is unique to Thai society, and it has been adopted as a development policy by the Thai government. This thesis aims to point out how the SEP policy has been developing and becoming a development policy in Thailand for a long time and how the government transforms SEP into a public policy. The result found that the SEP has been forming a policy from the factors of the SEP's goal of dealing with various problems, the continuous infiltration of the SEP into Thai policy and administration, and the change of government in 2006. The SEP policy has existed for a long time and has been implemented continuously until the present because several political and institutional factors have caused it. The institution-based models point out that the Thai government uses many political institutions to regulate the SEP policy, which can be enforced and implemented for a long time. As established in the Constitution and Administrative Law, in the government's strategy and development plans from the national to the agency levels, and in Cabinet measures that have an official influence on SEP policy. The interest-based models present that the SEP policy and projects can lead to many benefits and incentives for civil servants. Such as receiving a larger budget allocation, stability and advancement in career, more independent policy decision-making power, and benefits and incentives in other dimensions are similar.

**Keywords:** Sufficiency Economy Philosophy (SEP), SEP policy, Public policy, Policy formation

## เอกสารอ้างอิง

### หนังสือ

สำนักนโยบายและแผน สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย, *คู่มือการขับเคลื่อนการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติจนเป็นวิถีชีวิต*, (กรุงเทพฯ: แดเน็กซ์อินเตอร์คอร์ปอเรชั่น, 2560).

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, *คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ นายกรัฐมนตรี แถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ*, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา, 2549).

Anthony Downs, *Inside Bureaucracy*, (Long grove: Waveland Press, 1967).

Christopher Knill and Jale Tosun, *Public Policy, a new introduction*, (London: Palgrave Macmillan, 2012), 69-96.

Claudio Soprzanetti, "Thai Ideas of Power: The Challenge of Legitimacy in Contemporary Thailand," in Pavin Chachavalpongpun (ed.), *Coup, King, Crisis, A Critical Interregnum in Thailand*, (New Haven: Yale University Council on Southeast Asia Studies, 2020), 72.

Guy Peter, *The Politics of Bureaucracy*, (New York: Routledge, 2018), 193-226.

Igor Benati and Mario Coccia, "Rewards in Bureaucracy and Politics," in Ali Farazmand (ed.), *Global Encyclopedia of Public Administration, Public Policy, and Governance*, (Berlin: Springer, 2018), 1-6.

James E. Anderson, *Public Policymaking*, (New York: Houghton Mifflin Company, 2003), 101-107.

James G. March and Johan P. Olsen, *Rediscovering Institutions*, (New York: Free Press, 1989).

John W. Kingdon, *Agendas, Alternatives, and Public Policies*, (Essex: Pearson Education Limited, 2014), 145-164.

Marshall Dimock, *Law and Dynamic Administration*, (New York: Praeger, 1980), 31.

Pasuk Phongpaichit, and Chris Baker, *Thailand's Crisis*, (Chiang Mai: Silkworm Books, 2000).

- Peter B. Clark and James Q. Wilson, "Incentive Systems: A Theory of Organizations," *Administrative Science Quarterly* 6, (New York: Sage publication, 1961).
- Richard Chackerian and Gilbert Abcarian, *Bureaucratic power in society*, (Chicago: Nelson-Hall, 1984), 4.
- Thomas R. Dye, *Understanding Public Policy*, (Hoboken: Prentice-Hall, 1972), 39.
- William Niskanen, *Bureaucracy, servant Or Master?: Lessons from America*, (London: Institute of Economic Affairs, 1973).

#### บทความ

- กาญจนา เหล่าโชคชัยกุล, สุภรณ์ ประสาทแก้ว, และมณเฑียร พงษ์ปาริชาติ, "แนวทาง การน้อมนำเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในภาคส่วนต่างๆ ของสังคมไทย: การศึกษาและสังเคราะห์ จากงานวิจัยในช่วง พ.ศ. 2545-2554," *วารสาร ไทยศึกษา*, ปีที่ 14, ฉบับที่ 2 (2560), 1-24.
- อนรรตน์ อนันทนาธร, หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในประเทศไทย: แนวทางใหม่ สำหรับ การพัฒนาประเทศไทย, *วารสารการเมือง การบริหาร และ กฎหมาย*, ปีที่ 9, ฉบับพิเศษ, (มีนาคม 2562), 297-323.
- อาสา คำภา, "พลวัตสถาบันพระมหากษัตริย์เชิงเครือข่าย: ข้อสังเกตว่าด้วยความ เปลี่ยนแปลงของเครือข่ายชนชั้นนำไทย พ.ศ. 2495-2535," *วารสาร ไทยคดีศึกษา*, ปีที่ 15, ฉบับที่ 2, (กรกฎาคม 2561), 41-88.
- David Easton, "An Approach to the Analysis of Political Systems," *World Politics*, Vol. 9 (April 1957), 383-400.
- Paul Chambers, "Economic guidance and contestation: An analysis of Thailand's evolving trajectory of development," *Journal of Current Southeast Asian Affairs*, Vol. 32, No. 1 (April 2013), 81-109.
- Robert Dayley, "Thailand's agrarian myth and its proponents," *Journal of Asian and African Studies*, Vol. 64, No. 4 (June 2010), 342-360.

### อิเล็กทรอนิกส์

กองบรรณาธิการวารสารฟ้าเดียวกัน, “ฟ้าเดียวกันสัมภาษณ์ “แอนดรูว์ วอล์กเกอร์”: เศรษฐกิจพอเพียง ประชาธิปไตยพอเพียง และรัฐธรรมนูญชาวบ้าน,” ประชาไท (เว็บไซต์), <https://prachatai.com/journal/2008/08/17633-2551> (สืบค้นเมื่อ 14 กันยายน 2565).

สามชาย ศรีสันต์, “ระบบความคิดเชิงคำสั่งในวาทกรรม ‘ขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง’,” Academia (เว็บไซต์), <https://www.academia.edu/8033811> (สืบค้นเมื่อ 7 กันยายน 2565).

Danny Unger, “Sufficiency Economy and the Bourgeois Virtues,” JSTOR (Website), <https://www.jstor.org/stable/27748565> (accessed 9 September 2022).

Kevin Hewison, “Royalist propaganda and policy nonsense,” New Mandala (Website), <https://www.newmandala.org/royalist-propaganda-and-policy-nonsense/> (accessed 21 December 2023).

### สัมภาษณ์

ปลัดอำเภอ ค. (นามแฝง), สัมภาษณ์โดยผู้เขียน, 27 พฤษภาคม 2567.

ปลัดอำเภอ น. (นามแฝง), สัมภาษณ์โดยผู้เขียน, 1 มิถุนายน 2567.

ปลัดอำเภอ ล. (นามแฝง), สัมภาษณ์โดยผู้เขียน, 14 พฤษภาคม 2567.

ปลัดอำเภอ ห. (นามแฝง), สัมภาษณ์โดยผู้เขียน, 14 พฤษภาคม 2567.

### กฎหมาย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550, มาตรา 75.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550, มาตรา 83.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, มาตรา 257.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, มาตรา 75.